

TOEKOMST PENSIOEN: *JURIDISCHE ASPECTEN*

PROF. DR. ERIK LUTJENS

HOOGLERAAR PENSIOENRECHT VU AMSTERDAM, EXPERTISECENTRUM PENSIOENRECHT

PENSIOENCONTRACT: POLITIEK OF RECHT?

- De politiek of wetgever mag veel
- Maar is tevens steeds vaker beperkt door regels uit het internationale en EU recht
- De aandacht voor de juridische aspecten van het Pensioenakkoord en de Wet toekomst pensioen is terecht
- Vraag is niet *of* rechtsgedingen kunnen worden voorkomen – die komen er
- Maar hoe de wetgever kan bijdragen aan een voorspelbare uitkomst

ER ZIJN GROTE VRAAGSTUKKEN VAN EU RECHT

- Verplichtstelling en
 - mededingingsrecht
 - onderscheid naar nationaliteit
- Invaren en
 - eigendomsrechten
- Pensioencontract en
 - gelijke behandeling leeftijd
- Solidariteitsreserve en
 - gelijke behandeling leeftijd

ALGEMENE GEZICHTSPUNTEN

1. Lidstaat heeft een ruime bevoegdheid bij invullen sociaal beleid

- *kunnen de doelstellingen die erin bestaan de duurzame financiering van de pensioenuitkeringen te waarborgen en het verschil tussen de niveaus van de door de overheid gefinancierde pensioenen te verkleinen, gelet op de **ruime beoordelingsmarge** waarover de lidstaten beschikken, worden beschouwd als **legitieme doelstellingen van sociaal beleid** die niets van doen hebben met enige discriminatie op grond van geslacht.*

2. Sociale partners hebben ruime vrijheid om gebruik te maken van hun recht op collectief onderhandelen en daarbij keuzen te maken

- *waardoor eerder aan de **rechtvaardiging** voor een inbreuk op rechten is voldaan*

EIGENDOM (17 HANDVEST GRONDRECHTEN)

- *Een recent arrest van September 2020 van het HvJ EU zou het invaren blokkeren*

EIGENDOM (17 HANDVEST GRONDRECHTEN)

- Arrest 13 juni 2017 (Florescu)
- Maatregel: geen cumulatie pensioen en inkomen uit arbeid boven bepaald bedrag
- volgt uit vaste rechtspraak dat het door dat artikel gewaarborgde eigendomsrecht **geen absolute gelding** heeft en dat de uitoefening ervan kan worden onderworpen aan beperkingen die hun rechtvaardiging vinden in door de Unie nagestreefde doelstellingen van algemeen belang
- Mits de inbreuk: de **wezenlijke inhoud van het eigendomsrecht eerbiedigt**, beantwoordt aan een **doelstelling van algemeen belang** en voor de bereiking van dat doel noodzakelijk is.
- Hof over de maatregel: eerbiedigt de wezenlijk inhoud pensioen (waarom: 2 punten: 1 alleen boven bepaald drempelbedrag en 2 door te kiezen om te stoppen met werk krijg je weer hele pensioen)
- Doel in casu: overheidsfinanciën beheersen: Hof: Dergelijke doelstellingen zijn doelstellingen van algemeen belang.

EIGENDOM (17 HANDVEST GRONDRECHTEN)

- Arrest 24 september 2020 (YS)
- Betreft de maatregel: beperking betaling pensioen (verlaging uitkering) en beperking overeengekomen indexatie
- Eigendomsrecht kan niet aldus kan worden uitgelegd dat het een recht op een pensioen van een **bepaald bedrag** doet ontstaan,
- maar wel **wezenlijke inhoud eerbiedigen**
- Geen aantasting want: niet hele pensioenbedrag
- Doel van algemeen belang: duurzame financiering pensioenen

INVAREN EN WEZENLIJKE INHOUD

wijziging karakter (van uitkeringsovereenkomst naar kapitaalovereenkomst) is aantasting wezenlijke inhoud?

- Geen besluit overheid, maar sociale partners > *onderhandelingsvrijheid*
- Vermindering mag op zichzelf > *geen recht bepaald bedrag*
- Pensioenuitkering blijft pensioenuitkering > *alleen formule is anders, het karakter is niet het wezen, gaat om de vermogenswaarde*
- Onevenredig zware last mag niet > *uitzondering bij onevenredig ongunstig [NB: dit is wel grote beperking contractsvrijheid als het wel heel ongunstig is , maar net niet onevenredig, moeten sociale partners besluiten tot invaren!!}*
- Onderbouwing > *economische scenario berekeningen, onderbouwing, motivering, inzichtelijk maken gevolgen per leeftijd cohort, risico's wegen , evenwichtigheid onderbouwen*
- Bewijs: pas op pensioendatum (?) > *noodzaak compensatievoorziening*
- Horen belanghebbenden > *hoorrecht verenigingen medezeggenschapsorganen (EU recht geeft geen individueel bezwaarrecht)*

ALTERNATIEF: DE PENSIOENBEWAARDER?

- 125a Pensioenwet: krijgt eigendom pensioenvermogen
- Waarom: voorkomen besmettingsgevaar voor andere pensioenvermogen (wetsgeschiedenis PPI)
- Hiermee afgescheiden vermogen (geringfenced)
- Is dit doelmatig alternatief voor invaren zonder vermenging van vermogens van verschillende pensioenregelingen
- Afweging of gelet op deze mogelijkheid invaren niet onevenredig ongunstig is

VRIJHEID ONDERNEMERSCHAP (16 HANDVEST GRONDRECHTEN)

- Zaak YS: storten bepaald bedrag van pensioenuitkering in een solidariteitsfonds i.p.v. betalen conform pensioenafpraak.
- HvJ EU: dit is inbreuk >>> is dat gerechtvaardigd?
- *dat zij de wezenlijke inhoud van deze vrijheid eerbiedigt aangezien zij slechts leidt tot een zeer gedeeltelijke ontneming van de betaling van de bedrijfspensioenen*
- Wet toekomst pensioen:
 - *Andere karakter dan premieovereenkomst valt niet onder Pensioenwet*
 - *Verboden of alleen niet fiscaal gefaciliteerd?*

DE VASTE PREMIE – ENKELE OBSERVATIES

- Noodzaak tot compensatie (of overgangsrecht) - *is hier financiering voor?*
- Premie gelijk, maar waarde ongelijk per leeftijd - *per leeftijd ongelijke behandeling?*
- Rechtvaardiging:
 - Argument is positie ouderen op de arbeidsmarkt.
 - * *Maar bij invoering art. 2b in de PSW: de hogere premie voor oudere werknemers zou niet nadelig zijn voor hun arbeidsmarktpositie*
 - * *blijkt in praktijk ook niet zo te zijn*
 - En voorts:
 - * de actuarieel “te hoge” premie is voor jongeren helemaal niet zo gunstig gezien lage loon en flexibele contracten
 - * bij een later hoger loon is de premie actuarieel te laag voor een adequaat pensioen
 - * gaat de werkgever met overwegend jonge werknemers wel een “hoge” premie voor alle leeftijden vaststellen
 - * anders gezegd: zullen huidige jongeren niet de pensioenarmen van de toekomst zijn?

DANK VOOR DE AANDACHT

M: 06 52 418408

E.LUTJENS@VU.NL

